

Olivier Marboeuf

Uusi ranskalainen sarjakuva

Johanna Rojola

Toisinaan historia toistaa itseään.

70-luvun alussa joukko jo menestyneitä taiteilijoita, mm. Gorlib, Brétécher, Mandryka, Druiller ja Mochius turhautuivat pääasiassa lapsille suunnattujen sarjakuvalehtien, kuten Piloten ja Charlien, ilmaisiin rajoituksiin. Taiteilijat ottivat toimitus- ja kustannustyön omiin käsiinsä ja perustivat omat lehtensä. L'Echo de Savanes 1972, Métal Hurlant ja Fluide Glacial 1975 toivat seksin, politiikan, psykoanalyysin ja sosiaaliset kysymykset sarjakuvaan. Aikuisten sarjakuva oli syntynyt.

Ero tämän päivän riippumattomien kustantajien ja kuuluisien pioneerien välillä on ensi silmäyksellä suuri. Amokin, l'Associationin ja Ego Comme X:n taiteilijat ovat vasta uransa alussa. Etenkin heidän pyrkimyksensä eroavat kunniakkaista pioneereista tarkaisevasti: seksuaaliset ja poliittiset tabut ovat menettäneet merkityksensä. Nuori polvi taistelee taiteellisen ilmaisun vapauden puolesta.

Rajottavat perinteet

Lukuisista yrityksistä huolimatta ranskalainen sarjakuva ei kahdessakymmenessä vuodessa ole onnistunut ravistamaan yltään lastenkirjallisuuden aikanaan luomia normeja. Perinteinen ranskalainen sarjakuva-albumi on edelleen mitoiltaan n.21 x 29,7 cm, nelivärinen (mustavalkoan uskotaan myyvän huonommin) ja sivumäärältään 46 - 52 sivua.

80-luvulla taloudellisten vaikeuksien kanssa kamppailevat suuret sarjakuvakustantajat alkoivat entisestään välittää riskien ottamista. Laman säikäyttämänä keskittyttiin julkaisemaan vain sarjakuvan suosituimpia lajeja: perinteistä huumorisarjakuvaa, historiallisia eli "pukusarjakuvia" ja sankarifantasiaa jatko-osineen. Visuaalisuudessa suosittiin mestarien Hergén, Giraudin tai Juillardin matkimista. Lisäksi sarjakuvalehdet, jotka perinteisesti tarjosivat kustantajille mahdollisuuden testata

uusia kykyjä ja nuorille saada roiriän tunnetuksi, hävisivät jotakuinkin kokonaan.

Sarjakuva tarjosi yhä vähemmän tilaa kirjallisuudelle ilmaisulle tai omaperäiselle graafikalle, kokeilevuudelle. Monet taiteilijat tekivät tästä johtopäätöksensä ja vaihtoivat alaa.

Toiset valitsivat pienkustantajan hankalan tien. Tähän mennessä on selvinnyt ainakin se, että valinta oli onnistunut. Pienet kustantajat ovat haukanneet jo ison palan sarjakuvan marginaalista. Palkintojakin sarjelo - jos se nyt mitään todistaa.

Juuret Futuropoliksessa

Lähtökohdat olivat siis olemassa uuden ilmiön syntyyn. Rock-musiikkiin ja elokuvaan syntyi independent-liike. Tilasta oli myös sarjakuvan puolella.

Graafikko Thierry Robialin Futuropolis nosti ensimmäisenä esiin tekijän, auteurin, nimen. Futuro julkaisi 30-luvun amerikkalaisia klassikkoja kuten Milton Caniffia ja uusia ranskalaisia taiteilijoita kuten Göttingia tai Edmond Baudoinia. Futuropoliksien kirjat olivat aina mustavalkoisia ja graafisesti viimeistelyjä. Ennen näkemätöntä oli esimerkiksi kokeilu muodolla, kuten 30/40 -kokoinen albumisarja tai klassikkostriippien julkaiseminen "italialaisessa" vaakamaatissa. Monet tässä jutussa esiteltävät taiteilijat ovat aloittaneet uransa Futuropoliksella.

Loppuajkoinaan Futuropolis julkaisi kuvitettuja klassikkokirjoja kuten Celine Voyage au bout de nuit Tardin kuvittamana ja Pasolinin Teorecman Baudoinin kuvittamana.

Futuropolis lopetti toimintansa 1994. Nykyisin Robial on tunnettu graafikko, joka on suunnitellut mm. Canal+ ja M6 tv-kanavien visuaalisen ilmeen.

Jochen Gerner

Pieniä mutta kunnianhimoisia

70-luvulla fanzinesta saattoi kasvaa oikea kustantaja, kuten kävi Jacques Glénat'lle. Tänä päivänä kunnianhimoisesta fanzinesta, joka haluaa kehittää julkaisu-toimintaansa, tulee riippumaton kustantaja.

Pienten kustantajien kevyt struktuuri ja tuotannon joustavuus ovat etuja sarjakuvan yhä pienemmäksi piirstoutuvassa kentässä. Tietokoneet ovat mullistaneet kustannusmaailmaa teknisesti. Usein riippumaton kustantaja valitsee juridiseksi muodokseen yhdistyksen. Niin on helpompi saada erilaisia apurahoja.

Ranska tunnetaan maana, joka puolustaa visusti omaa kulttuuriaan. Sarjakuva kuuluu ranskankielistä kirjallisuutta tukevan Centre National du Livren piiriin. CNL tukee sekä korkealaatuisen, pienilevikkisen kirjallisuuden tekijöitä että kustantajia: taiteilija, joka on julkaissut vähintään yhden sarjakuvakirjan, voi hakea apuraha albumiprojektiinsa, jos sillä on kustantaja. Kustantaja taas voi saada korotonta lainaa julkaisukuluihin. Lainaa maksetaan takaisin kirjan ilmestytyä. Käytäntö tukee kustannustoiminnan jatkuvuutta: mutta lainaa voi saada useaan projektiin yhä aikaa.

Independent-yleisnimitys sisältää monenlaisia pyrkimyksiä. Riippumattoman kustantajan päämottiivina ei ole raha, vaan

rakkaus sarjakuvaan ja ennakkoluulottomuus uutta kohtaan. Intohimo ja ilmaissunvapaus ovat uuden kustannustoiminnan laadun ja määrän takana.

Ensimmäiset riippumattomat kustantajat l'Association ja PLG kasvoivat fanzineista. Joukkoon liittyivät epämuodolliset ryhmät kuten Hors Gabarit, joka julkaisee vain naisten teoksia. Taidekouluissa on syntynyt useita kustantajia kuten Frigo tai Ego Comme X. Riippumaton voi olla myös serigrafiasalkkuihin ja luksus-keräilykappaleisiin keskittynyt pienkustantaja kuten Alain Beulet. Jopa Brétécher on nykyisin omakustantaja!

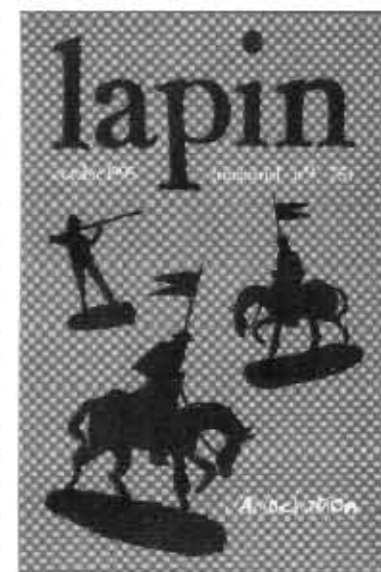
Ilmiö ei rajoitu vain Ranskaan. Amerikkalaisilla on Fantagraphicsinsa, meillä Suuri Kurpitsa. Myös muissa ranskankielisissä maissa, etenkin Belgiassa ja Québecissa on riippumattomia kustantajia. Belgiassa kunniaikas perinne on tukahduttanut kokeilevuuden muilta kuin riippumattomilta sarjakuvakustantajilta.

Kanadassa jättinaapurin tarjonnan määräylyvoima puristaa marginaaliin.

L'Association

L'Associationin sanotaan olevan Futuropoliksien mantteliperijä. Se perustettiin vuonna 1990. Seitsemän suurten kustantajien vaatimuksiin turhautunutta taiteilijaa (J.C. Menu, Lewis Trondheim, Matt Konture, Killoffer, Stanislas, David B. sekä sittemmin sarjaku-

kuvan jättänyt Mokeit) päättivät alkaa julkaista itsensä näköistä lehteä, jossa tarina olisi tärkeä ja graafinen kokeilu tervetullutta. Stanislas, Menu ja Matt tunsivat

Lapsuutensa unissakävelystä kertoessaan Killoffer käyttää Oulipon S+7 -järjestelmää: tekstissä olevan sanan tilalle valitaan sana, joka on sanakirjassa seitsemäntenä sen jälkeen. Sarjakuvasovelluksessa muuttuvat myös kuvat.

roisensa jo Menu'n 80-luvulla toimittaman Le Lynx à Tifs-fanzinen ajoilta. David B:n, Killofferin ja Lewisin he löysivät kootessaan Futuropolikselle Labo-lehden/manifestin ainoaksi jäänyttä numeroa. Labosta tuli Futuropoliksien testamentti l'Associationille.

Lapinin ensimmäinen numero ilmestyi 1992. Tilajaksi oli tosin mahdollista, ja houkuttelevaakin alkaa jo aikaisemmin, sillä l'Association antaa tilaajilleen runsain mitoin pieniä lahjoja: keräilykuvia, numeroidun ja signeeraun jäsenkortin tai vain tilaajille lähetettävän albumin. Joka numerosta tehdään lisäksi pieni, signeerattu serigrafia-kantinen erikoispainos keräilijöille ja tukitilajille. Huoliteltu ulkoasu on Futuropoliksien peruja: pieni B5-koko, mustavalkoisuus ja mukkea sivumäärä ovat keinoja pyrkiä kirjamaisuuteen. Lapinin lisäksi l'Association julkaisee sarjakuva-albumeita Ciboulette- ja Eperluette-kokoelmissaan. Kirjojen formaatit vaihtelevat postikorttikokoisista Patte de Moucheista monisatasivuisiin järkkälisiin.

Lapin on avoin uusille yrittäjille. Se on ollut ponnistuspaikka monille nuorille ranskalaistaiteilijoille kuten Fabio, Aristophane, Jochen Gerner. Ulkomaalaisiaakaan ei sorsita: Lapinista löytyy mm. Kari Kovács, Anke Feuchtenberger ja Julie Doucet. L'Associationista on tullut myös Baudoinin uusi kustantaja.

L'Associationin menestys on ylläraittunut tekijänsäkin. Kaikkia markkinatutkimuksia uhmaton, ominaislaadustaan tinkimättä se on löytänyt yleisönsä. Kuudessa vuodessa pienestä on kasvanut keskikokoinen ja suurten kustantajien mielenkiinto on herännyt.

L'Associationista ei voi puhua ilman Jean-Christophe Menua (s.1964).

Hän aloitti kustantajana fanzineilla Le lynx à tifs ja Le Journal de Lapot 1981. Angoulemen festivaaleilla hän toimitti mammuttitaudista kärsinyttä sarjakuva-alaa arvostellutta Globof-lehteä, josta hänet löydettiin tekemään Futuropoliksien Labo-lehtiä.

Menu'n sarjakuvaura alkoi 1984 Psi-

kopat-lehdessä Meder-hahmolla, josta Futuropolis julkaisi kokooma-albumin 1988. L'Associationille Menu on tehnyt pääasiassa omaelämäkerrallista sarjakuvaa. Hän

piirtää usein luonnostelematta säilyttääkseen tapahtumien välittömyyden. Vuosina 1993-94 Cornélius julkaisi hänen lehteään Mune Comix, jonka esikuvana olivat amerikkalaiset yhden tekijän pienlehdet. Perhe-elämään keskittyvä kokoelma Livret de Phamille julkaistiin 1995.

Lisäksi Menu on toiminnut sarjakuvakriittikkona, värittäjänä, graafikkona sekä opettanut sarjakuvaa yliopistossa.

Lapinot et les carottes de Patagonie, joka löytyy Lewisin pöytälaatikosta.

Lewisin menestystarina

L'Associationin itsenkoitettu tähti on Lewis Trondheim (s.1964).

Taiteilijanimensa hän löysi pyöräyttämällä silmät kiinni karttapalloa. Sormi osui Norjaan Trondheimin kohdalle.

Lewis on erinomainen tarinankertaja, jonka skaala vaihtelee fantasiasta omaelämäkertaan. Lähipiiri löytää itsensä piirroksista elämiksi karrikoituina. Lewis on tunnettu myös uskomattomasta työtahdistaan. Hänen ensialbuminsa ilmestyi 1990. Sen jälkeen hän on ollut vähintään käsikirjoittajana mukana viidentoista albumin tekemisessä, joukossa 512-sivuinen Lapinot et les carottes de Patagonie, jonka muut assot löysivät pöytälaatikosta. Lewisin selitys oli, että hän oli tehnyt sen oppiakseen piirtämään. Jakamalla kulut toisen pienkustantajan kanssa järkkäle saatiin julkaistua.

1993 Slaloms toi Alph'Art -palkinnon. Huippuvuonna 1995 julkaistiin kuusi Lewis-albumia, joukossa Approximate Continuum Comix-kokoelma lehdessä, jota Lewis oli piirtänyt parin edellisen vuoden aikana. Lisäksi hän on

koko ajan piirtänyt lyhyempia juttuja Lapiniin ja muihin lehtiin.

Marr Konturen (s.1965) alamaailma on saanut vaikutteita amerikkalaisesta undergroundista. Sarjakuviansa kielessä Mattu käyttää usein itsekeksimäänsä siansaksaa. Hänen introspektiivisten ja surrealististen tarinoidensa illuusiottomat sankarit ovat

Blutch

täynnä vikoja ja heikkouksia.

Matt oli mukana jo Menu'n Lynx-fanzinessa. 1988 Futuropolis julkaisi hänen ensialbuminsa Sourcertain. 1993 l'Association kokosi albumin Printemps, automnes hänen omakustanteissa ilmestyneistä sivuistaan. Mattin työssä oli useaman vuoden luova tauko, kunnes Chacal Puantin Blanquet keksi keinon saada Mattia piirtämään lupaamansa sarjakuvan: Angoulemessa hän ojensi Mattille 36 tyhjää, postimerkillä varustettua kirjekuorta ja sanoi haluavansa yhden sivun päivässä. Niin syntyi Jambon Blindé. Hän on piirtänyt myös saman kustantajan La Monstrucuseen sekä tietysti Lapiniin.

Taidekouluaikoinaan 80-luvun lopulla Patrice Killoffer (1966) ystävineen teki omakustanteita.

L'Associationille Killoffer teki La clef des champs -minialbumin 1993. Vuonna 1995 ilmestyi albumi Biller s.v.p., joka kertoo ystävästämme konduktööreistä. Kokoelman tarinat oli aiemmin julkaistu Le Psikopatissa. Killofferin seifi-roi'ta on julkaistu Morning-lehdessä japanilaisen Kodansha-mangakustantamon kiinnostuttua l'Associationin taiteilijoista.

Killoffer on erinomainen piirtäjä. Hän onkin tehnyt paljon kuvituksia mm. Le Mondeen, Libérationiin ja Téléramaan.

David B. (s.1959) aloitti uransa lastensarjakuvilla ja kuvakirjoilla. Bayard julkaisi hänen ensimmäisen albuminsa 1986.

David B. ammentaa aineksia sarjakuviinsa unista ja maailman taruista ja uskonnoista. L'Associationille 1992 ilmestyi Le Cheval Blème, kymmenen vuoden uni-päiväkirja sarjakuvina. Se oli Alph'Art-chokkaanakin.

Cornélius julkaisi ensin hänen lehteään Le Nain Jaune ja nykyisin Les quatre savantsia. Lapinin kymmenes numero on kokonaan Davidin käsikirjoittama. Juhlanumerossa on jänistarinoita eri maiden mytologioista.

Stanislas (s.1961) on suorittanut diplominsisustusarkkitehtuurissa arvostetussa l'Ecole Nationale Supérieure des Arts Appliqués et des Métiers d'Artissa. Stan onkin tyyliniekka, ligne claire -koulukunnan edustaja.

Stanin sarjakuvaura alkoi 1986 Futuropoliksien julkaisussa albumin La Grande Course. L'Association julkaisi 1994 unenomaisen seikkailun Le galérien. Edelleen Lapinissa jatkuu Anne Baraoun käsikirjoittama Passage de Pourquoi-pas. Stanislas tekee myös kuvitusta kirjoihin ja lastenlehtiin.

Rakenteet rikki

OuBaPo (Ouvroir de la Bande-dessinée Potentielle) on Georges Pérecin ja Raymond Queneau'n legendaarisen OuLiPon hengessä perustettu sarjakuvakielen rakenteita tutkiva ja rikkova ryhmä. L'Oulipo eli Ouvroir de la Littérature Potentielle harjoittaa kirjallisia kokeiluja tarkkojen sääntöjen mukaan. Tavoitteena on havaita ja rikkoa kehitystä hidastavat turhat rajoitukset jotta voisi syntyä uutta kirjallisuutta. Ranskassa näitä epävirallisia ryhmiä on useampia: maalaustaiteelle, dekkareille ja jopa tragikomedialele omansa.

Cornélius on pieni sarjakuvaan erikoistunut silkkipainopaja. Jean-Louis Sordhide on suuri Willemin ihailija, niinpä tämän kokoelmat olivat ensimmäisiä Cornéliuksen julkaisemia kirjoja. Ensimmäisestä Willem -kokoelmasta tuli huumori-Alph'art vuonna 1996.

Vuodesta 1993 Cornélius on julkaissut myös Lapin-taiteilijoiden Lewis Trondheimin, David B:n, Blutchin, Menu'n ja Joann Sfarin omia lehtiä. Kaikissa kirjoissa on serigrafia-kannet. Cornéliuksen ominta tuotantoa ovat serigrafiat: numeroidut ja signeeratut erikoispainokset, ex-librikset ja jäsenkortit. Huolitellut ja kohtuuhintaiset työt käyvät kaupaksi keräilijöille.

Kustannustoiminnan muutos

Kustannustoiminnan muutoksen takana on taiteenlajin uudistuminen. Mustavalkoisuus, pieni koko, serigrafian käyttö, joita ennen pidettiin painotekniikan sanelemina rajoituksina, ovat nykyisin tietoisia taiteellisia valintoja.

Visuaalisuus on uuden sarjakuvan ytimessä, ja monet nuorista taiteilijoista ovat taidemaalareita tai kuvittajia joiden uralla sarjakuvan tekeminen on kausittaista. Yksi uuden sarjakuvan ilmiöistä on uusi symbolismi, jossa rikkaat kuvat vievät itsessään tarinaa eteenpäin.

Samojen taiteilijoiden töitä näkee useissa eri lehdistä. Riippumattomien kus-

Suuri Kurpitsa 1994 -albumista löytyy mm. Aristophanen Fauni.

tantajien piirtäjillä on paitsi taiteellinen vapaus, myös vapaus työskennellä useille kustantajille. Tekijä ei enää ole kustantajan omaisuutta.

Mutta yksi ranskalaisesta sarjakuvasta vielä puuttuu: jostain syystä naiset eivät ole löytäneet taiteenlajia omakseen siinä määrin kuin muualla maailmassa. Nais-tekijä - Julie Doucet. Anke Feuchtenberger, Kari Kovács - on ranskalaislehdessä yhä usein tuontitavaraa.

Le Cheval Sans Tête näki päivänvalon 1994. Sitä julkaisee Dissidence Art Work -ryhmä, jonka kontolla on myös Autarcic Comix-tapahtuma ja Amok niminen kustannus- ja levitysfirma. Ryhmä on yhtä kuin taidemaalari Olivier Marboeuf ja piirtäjä Yvan Alagbé (s.1971).

Ennen Cheval Sans Têteä he julkaisivat kirjallisuus- ja kulttuurikriittikkifanzineia l'Oeil Carnivore sekä tekivät Vents d'Ouest -kustantamolle yhdessä sarjakuva-albumin.

Aluksi Cheval Sans Tête ilmestyi neljä kertaa vuodessa, nyt se on muuttunut näyttäväksi vuosialbumiksi. Ensimmäisessä albumissa on mm. Anke Feuchtenbergerin, Debbie Drechslerin ja David Maz-zuchellin sarjakuvia. Mukana on myös kolme sarjakuvaversiota Georg Buchnerin Woyzeck -näytelmästä. Muussa albumituotannossaan Amok on keskittynyt avantgarde-sarjakuvan terävimpään kärkeen.

Woyzeckin originaalisivujen ympärille on rakennettu kiertonäyttely. Installaatio muodostaa osan sarjakuvafestivaalien aikana Jangvassa nähtävästä näyttelystä.

Ensimmäinen Autarcic Comix järjestettiin 1994 Brysselissä. Nykyisin kirjallisuussalonki kerää riippumattomat pienkustantajat Pariisiin kerran kuussa kirjamyynnin ja näyttelyn merkeissä. Omat näyttelynsä ovat saaneet esimerkiksi Edmond Baudoin ja Alex Barbier. Autarcic Comix pyrkii kansainvälisyyteen. Mm. uutta saksankielistä sarjakuvaa sekä Belgian ja Portugalin nuorta polvea on esitelty näyttelyin ja siitä julkaistun suppean luettelon avulla. Sarjakuvanäyttelyn katalogi on tietenkin albumi.

Autarcic Comix on saanut paljon huomiota rocklehdissä ja radiossa ja siren

Voimakkaan visuaalisilla ker-tojilla teksti on usein enem-män runollista kuin kertovaa. Alain Corbelin töissä meri on toistuva teema. Allegoriset henkilöt, esineet, eläimet tai luonnonelementit puhuvat ha-jonnutta kieltä.

löyrynnyt tavallisia sarjakuvanlukijoita laa-jemman yleisön.

Ennen kuin sarjakuva vei Olivier Mar-hoeufin mukanaan, hän opiskeli maalaus-ta. Hänen käsittelyssään vaikkapa siirto-laisten ongelmista tulee kuin runoutta, hänen lähes abstrakti kuvakielensä lainaa yhtä hyvin Afrikasta kuin nykytaiteesta. Töiden teemoina voivat olla vaikkapa symboliset ja runolliset maa ja tuli. Tämä afrikkalainen kuvasto, joka on hienovaraisem-massa muodossa läsnä myös Sylvain Victorin ja Yvan Alagbén töissä, saa piirteensä kunkin henkilö-historiasta; samalla se osoittaa, kuinka hedelmäl-listä ranskalaisen kulttuu-rin sekoittuminen on.

Yvan Alagbén esikois-albumi Nègres Jaunes ilmestyi 1995. Luonnosmainen piirrostyyliluo realistisen vaikutelman. Tarina kertoo tämän päivän yhteiskunnasta, ongelmasta jonka Alagbé tuntee hyvin: siirtolaisuudesta. Woyzeckinsa Alagbé on sijoittanut Afrikkaan.

Harvoin voi lukiessaan olla varma pitävänsä käsissään tulevaa klassikkoa. Aristophane (s.1967 Guadalupessa) on yksi sarjakuvan suuria kertojia. Jo Fauni (Amok) oli lupaava; lopullisesti hän todisti lahjakkuutensa 300 -sivuisen Conte Demoniqueun (l'Association) myö-tä. Kadotettujen sie-lut käyttävät helve-tin paholaisten vä-lille syttyynyttä so-taa hyväkseen ja yrittävät pakoon. Kirja on uusi kul-makivi yleismaail-malliseen hyvän ja pahan mytologiaan. Conte Demonique todistaa myös, miten huonosti sarjakuvan mahdol-lisuuksia kerrontamuotona on hyödynnetty. Tätä kirjaa ei voi kuvitella minkään muun välineen kielelle.

Luonnosmaista omaelämäkertaa

Pientäessään välimatkaa luonnoksen ja lopullisen piirroksen välillä tekijä pienentää välimatkaa persoonansa ja teoksensa välillä; hänen haparoiva ja haavoittuvainen luonnoksensa paljastaa hänet.

Itsensä voi asettaa tarinan päähenkilön asemaan muutenkin kuin suoran oma-

elämäkerrallisissa tarinoissa ja käyttää sar-jakuvaa näin kuin peilinä. Aristophane Fauni ei näytä häneltä, mutta tekijä on laittanut Faunin suuhun omia ajatuksiaan.

Edmond Baudoin jätti yli kolmikymppi-senä turvallisen virkamiehen uran ryhtyäkseen taiteilijaksi. Baudoinin töissä elämä ja taide sekoittuvat kuin luon-noskirjan sivuilla. Hän kertoo usein hyvin henkilökoh-taisista asioista, perheestään, rakkauksistaan. Muistot ja ajatukset on kirjattu siveltimeillä, keveällä kädel-lä.

Futuropoliksen Thierry Robial jakoi uskoa Baudoi-niin läpi 80 -luvun pitkien vuosien. Vuonna 1992 Baudoinin Couma aco sai parhaan albumin Alph'Artin. Ranskassa myyntiluvut eivät edelleenkään juuri päästä huimaa, mutta Japanissa hän on Kodanshan parhaiten myy-vä eurooppalainen tekijä. Baudoin on epäilemättä uuteen sukupolveen suurimman vaikutuksen tehnyt yksittäinen taiteilija. 80-luvun yksinäisen tien kulkija on noussut uuden sarjakuvan keskeiseksi hahmoksi.

Ego Comme X on Angoulêmen sarjakuva-koulun L'Ecole des Beaux-Arts d'Angoulêmen (nyk. Ecole de l'image) muutaman entisen oppilaan vuodesta 1994 toimittama -lehti. Pienikokoisessa leh-dessä julkaistaan lyhyitä, mustavalkoisia tarinoita. Tyyllilajiksi Thierry Lep-révoست, Fabrice Neaud, Xavier Mussat, Céline Puthier ja Loïc Nehou ovat valinneet omaelämäker-rallisuuden. Heidän ilmeinen Edmond Baudoi-nia kohtaan tuntemansa ihailu on epäilemättä vaikuttanut päätökseen! Vain Nehou on valmistunut sarjaku-valinjalta; muut ovat graafikoita ja maala-reita.

Neaudin albumi Le Journal kertoo miten abraaksi voi pikkukaupunki käydä, kun on erilainen. Runouden ja klassisen maalaustaitteen vaikutus on ilmeistä, soljuva kerronta saa vaikean aiheen toimimaan.

Pelure Amère, perustettu 1993, haluaa olla akseli kertovan sarjakuvan ja piirtämisen välillä. Lehti luotaa Eurooppaa Belgiassa ja Portugalissa asuvan perustajansa Alain Corbelin mukana. Kaiken takana on jäl-

leen taidekoulu: St. Luc de Bruxelles -tai-dekoulussa ilmestyi vuonna 1988 Mokka -niminen lehti, Pelure Amèren edeltäjä. Belgiassa on muitakin aktiivisia ryhmiä, kuten Frigo ja La 5ème couche.

Hurjat kuvat

Uuden sarjakuvan yksi virtaus on aggres-siivinen kuvakieli. Edelläkävijä oli 80-luvulla Métal Hurlant -lehdessä linoleik-kauksiaan julkaissut Marc Caro. Nykyään Caro tunnetaan paremmin tietokonegrafiikastaan elokuvaan Délicatessen ja La Cité des Enfants Perdus ohjaaja Jeunetin kanssa.

Chacal Puant -kustantamon ensim-mäinen julkaisu oli samanniminen fanzi-ne vuonna 1989. Blanquet löysi graphic'zinet ja innostui jul-kaisemaan suosikkitaiteilijoitaan. Olive pisti nenänsä toi-mituksen ovesta sisään juuri oikeaan aikaan toiminnan laajetessa.

Uuden lehden La Monstrueusen sisältö on ran-kanpuoleista: sivuilta löytyy mm. Julie Doucein, Henri-ette Valiumin ja oikeuden-käynnistään kuuluisan Mike Dianan sarjakuvia. Onpa Chacal Puant julkaissut suomalaista Matti Hagelbergiä-kin. Pariskunta tekee myös serigrafioita, pienoisteoksia, koruja, t-paitoja ym. var-man sairaalla maulla totcutertuna.

Blanquetin ja Oliven toimittama La Monstrucuse sai parhaan fanzinin Alph'Artin Angoulêmen sarjakuvafestivaalilla 1996.

Stéphane Blanquet on syntynyt vuon-na 1973. Pariisin lähiössä asuva Blanquet on julkaissut kymmenisen sarjakuva-albumia pääasiassa oman kustantamonsa kaut-ta (mm. Cave Woman, A l'interieur des têtes ja Mon mechant moi). Vaikutuksen häneen ovat tehneet mm. kauhuelokuvat ja Julie Doucet. Blanquetin kuvituksia ja muita originaaleja on ollut esillä mm. Un Regard Moderne -sarjakuvakaupassa Pariisissa.

Kun Pariisista ei löytynyt sopivaa kus-tantajaa, Caroline Sury ja Pakito Bolino muuttivat Marseilleen ja alkoivat tehdä Le Dernier Critä. Vuodesta 1993 on ilmestynyt n. 35 kokonaan serigrafia-tekniikalla toteutettua nimikettä. Tyyliässä näkyvät art brut, underground-sarjakuvat ja saksalai-nen ekspressionismi. Ja tietenkin manga, al-kuperäisessä muodossaan: sanan kirjaimelli-

nen käännös tarkoittaa vastuuttomia kuvia. "Oikealle" lehdistölle töitä ei tehdä.

Muurarin ja lihakauppiiaan poika Bolino (s.1964) pitää itseään itseoppineena. Angoulêmessä opiskellessaan hän sai huomata, että sarjakuvakoulussa oli mahdotonta tehdä muuta kuin kerronnaltaan tiukan klassista sarjakuvaa. Niinpä hän siirtyi taidelinjalle, mutta sielläkään sarjaku-vakulttuurin kasvatti ei sopinut pirtaan. Eniten hän sanookin oppineensa muilta oppilailta. Näyttää siltä, että kuvataide-koulun suojiin sijoitettu sarjakuvakoulu kaikesta huolimatta räjäyttää raja-aitoja!

Hurjuutta löytyy Carolinen Surykin (s.1964) töistä. Hänen russiteränsä raapustaa esiin degeneroituneen ajan tavat. Hän on tehnyt useita serigrafiasalkkuja ja ollut aktiivisesti mukana Dernier Crin toiminnassa vuodesta 1993. Caroline myös soittaa Discotrauma-bändissä. Pariskunta on osallistunut myös useisiin yhteisnäyttelyihin.

Pienet edellä, isot perässä

Seuillin julkaisema sanaton L'oeil de chat voitti lastenkirjallisuuden tunnustuspalkinnon ja Alph'art Coup de Coeurin 1996.

Samalla kun osasta pienkus-tantajia on kasvanut varteen-otettavia kilpailijoita isoille sarjakuvakustantamoille, perinteisten kirjankustantajien mielenkiinto sarjakuvaan on herännyt. Uusi sarjakuva on tuonut aikuisyleisön, joka oli jo etäännyttä sarjakuvasta, takaisin sarjakuvan piiriin. Kustannusala on siis ollut muutoksen tarpeessa.

Autrement aloitti uransa sarjakuva-kustantajana 1994 Histoires graphiques -sarjalla. Sarjan toimittaja on Ranskan sarjakuvamuseon johtaja Thierry Groensteen. Sarjan teemat ovat yhteiskunnallisia: uskonto, raha, ekologia. Parikymmensivuisien tarinoiden tekijät ovat sarjakuvan uudistajia: Mattotti, Mathieu, Baudoin, David B, Menu, F'Murr. Suomalaisille tuttu Hunt Emersonkin on ollut mukana.

Seuil on alkanut julkaista uutta nuortenkirjasarjaa. Siitä, että kerronta tapahtuu kuvilla, ei ole tehty suurta numeroa. Pieni koko, mukhea sivumäärä ja mustavalkoisuus tuovat mieleen ennemminkin pokkarin kuin sarjakuva-albumin. Monet kirjakaupat, jotka eivät periaatteessa myy sarjakuvaa, myyvät Seuillin sarjaa.

Pieni haloo nousi, koska kirjojen kaksivärinen ulkoasu on suoraan lainattu l'Associationilta. Mutta loppujen lopuksi mahdolliset sekaannukset koitunevat pie-

nemmän hyväksi. Seuillin bestsellerin Lewis Trondheimin lukijat ovat löyryneet myös hänen l'Associationille tekemänsä kirjat.

Perinteisen sarjakuvan kustannusjättiä Dargaud'ta ei sen sijaan ole onnistunut uusien tekijöiden kanssa yhtä hyvin. Dargaud on julkaissut mm. Lewis Trondheimia perinteiseen sarjakuvaformaattinsa sovitettuna. Ilmeisesti Lewisin yleisö ei kaipaa neliväriä ja kovia kansia.

Bongailumestoja

Autarcic Comix -kirjallisuussalonki kerää riippumattomat pienkustantajat Pariisiin kerran kuussa kirjanmyynnin ja näyttelyn merkeissä. Lähettämällä kortin Amokin osoitteeseen pääset heidän postituslistalleen ja saat tiedon seuraavien Autarcic Comixien ajasta ja paikasta.

Angoulêmen sarjakuvafestivaali on esitelty uutta sarjakuvaa silloin tällöin: vuonna 1990 Labo-näyttelyllä ja 1995 Nouvelles tendances -näyttelyllä. Vuodesta 1992 riippumattomille kustantajille on ollut oma alue. Siitä vastaa PLG-lehden Philippe Morin. Tämän vuoden festareilla esillä oli parikymmentä riippumatonta kustantajaa.

Toiset kirjakaupat ovat parempia kuin toiset. Un Regard Moderne on pikkuruinen, täyteenahdettu kirjakauppa, joka keskittyy kaikkeen omituiseen ja perverssiin. Puolet tilasta vie galleria, jonka sairaissa näyttelyissä voi nyrjäyttää silmänsä. Regard Modernesta löytyy Mark Beyerin originaali tai riskin alta kirja, jota on etsinyt viimeiset kymmenen vuotta.

Super Heros järjestää säännöllisesti ranskalaisten taiteilijoiden signeeraustilaisuuksia. Kaupan erikoisuus ovat serigrafialla toteutetut signeeraut ex libriset. Täältä saa myös vanhoja Futuropoliksen alpareita halvalla tai vaikka Valentinaa. ○

OSOITTEITA:

Chacal Puant, 8 rue Colson, 78700 Corlliers, Ranska.
Le Dernier Cri: <http://lia.inl-mrs.fr/le-dernier-cri>
AMOK/DAW, 26 bis rue George Sand, 91320 Wissous.
Täältä myös seuraavan Autarcic Comixin aikalau.
Association, 100, rue Andre-del-Sarte, 75011 Paris.
Jakelussa myös mm. Futuropolis ja Cornélius.
Ego Comme X, 5 rue Massillon, 16000 Angoulême
(metro: St Michel)
Un Regard Moderne, 10 rue Gil-le-Coeur, 75005 Paris
(metro: St Michel)
Super Heros, rue St-Martin, 75003 Paris
(metro: Rambuteau /Les Halles)
Pelure Amère, Le Mourvet Noir, 22170 Plein
Ecole d'Image, 134 route de Bordeaux, 16000 Angoulême